

Юринець Ю. Л., професор кафедри
конституційного і адміністративного права, д.ю.н., доцент

Іванчук Г.М., студентка
*Навчально-науковий Юридичний інститут,
 Національний Авіаційний університет*

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Із здобуттям незалежності, яке супроводжувалось будівництвом демократичної, правової, суверенної, соціальної держави, в Україні було сформовано три гілки державної влади: виконавча, законодавча та судова. Законодавча влада зосереджена в єдиному органі – парламенті, який існує в більшості демократичних країн. В Україні парламентом є Верховна Рада – представницький та виборний законодавчий орган, який представляє інтереси всіх громадян і виступає від їх імені. Громадяни, в свою чергу, обирають депутатів до Верховної Ради України, шляхом проведення всенародного голосування. Сьогодні в Україні не існує інших органів законодавчої влади - загальнонаціональних або місцевих - крім її Верховної Ради.

Чинна Конституція України визначає Верховну Раду України як єдиний загальнонаціональний постійно діючий, колегіальний, виборний орган законодавчої влади у складі 450 народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років [1, с. 53].

Ефективність діяльності Верховної Ради України значно залежить як від її складу, так і від структури. Конституція України та Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» визначають, що парламент України складається з кількох підрозділів, а саме: керівні особи: Голова Верховної Ради України, Перший заступник і заступник голови Верховної Ради України; Апарат Верховної Ради України; комітети Верховної Ради України. За рішенням Верховної Ради України для розгляду питань, які мають тимчасовий характер або не належать до профілю вже наявних комітетів, можуть створюватися тимчасові спеціальні комісії. За необхідності проведення розслідувань, пов'язаних з питаннями, що торкаються інтересів усього

суспільства, Верховна Рада України може створювати тимчасові слідчі комісії [2, с.125].

Верховна Рада України здійснює ряд функцій, для реалізації яких має відповідні повноваження, передбачені Конституцією України. Визначення парламенту як органу законодавчої влади обумовлене насамперед назвою однієї з його функцій (законодавчої функції), яка є пріоритетною, провідною, але далеко не єдиною. Головними функціями Верховної Ради є: законодавча; представницька; установча; контрольна; бюджетно-фінансова функція; зовнішньополітична функція.

Пріоритетною функцією Верховної Ради вважається законодавча. Загалом вона являє собою передбачений Конституцією напрям діяльності Верховної Ради, який полягає у прийнятті законів, внесенні до них змін, визнанні їх такими, що втратили юридичну силу, скасуванні або в призупиненні їх дії.

Складовою частиною цієї функції Верховної Ради є також законопроектна робота, внесення законопроектів на розгляд Верховної Ради та їх обговорення. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України мають, зокрема, народні депутати України. Головним напрямом законодавчої функції Верховної Ради є внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених Конституцією України, та прийняття законів.

Представницька функція Верховної Ради являє собою вид діяльності парламенту України, що полягає в представництві Українського народу - громадян України всіх національностей - у здійсненні законодавчої влади шляхом виявлення, узагальнення, узгодження, формування, реалізації та захисту його інтересів.

Іншою не менш важливою функцією Верховної Ради України з числа її головних функцій є установча (державотворча) функція. Пріоритетними напрямами діяльності парламенту зі здійснення цієї функції є, звичайно, формування або участь у формуванні органів виконавчої і судової влади. Ця функція охоплює собою також такі напрями державотворчої діяльності Верховної Ради, як формування власних, парламентських структур; призначення чи обрання на посади, звільнення з посад, надання згоди на призначення і звільнення з посад осіб інших органів державної влади та державних організацій, сприяння формуванню органів місцевого самоврядування; вирішення питань, що

стосуються інших елементів механізму держави: територіального устрою, Збройних Сил України та інших складових механізму держави [3, с. 211].

Основними напрямками контрольної діяльності Верховної Ради є: 1) контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України, відповідно до Конституції та Закону України «Про внесення змін до Конституції України»; 2) парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та їх захист, що здійснюється через Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; 3) бюджетно-фінансовий контроль, що здійснюється насамперед через Рахункову палату; 4) прийняття рішення Верховною Радою України про направлення запиту до Президента України на вимогу народного депутата України, групи народних депутатів України чи Комітету Верховної Ради України; 5) запит народного депутата України на сесії Верховної Ради України; 6) здійснення парламентського контролю з окремих питань безпосередньо або через тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії в межах, визначених Конституцією та Законом України «Про внесення змін до Конституції України» [4, с. 368].

Багатогранною за змістом і формами є бюджетно-фінансова функція Верховної Ради. Верховна Рада має значні повноваження зі здійснення цієї функції. Вона затверджує законом Державний бюджет та вносить у відповідній формі до нього зміни, здійснює контроль за виконанням Державного бюджету України, приймає рішення щодо звіту про його виконання.

Про зовнішньополітичну функцію Верховної Ради свідчать такі її повноваження, як визначення засад зовнішньої політики; законодавча діяльність в галузі зовнішніх зносин; надання Верховною Радою у встановлений законом строк згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України; затвердження протягом двох днів з моменту звернення Президента України, указів про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації; про схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої держави чи про допуск підрозділів Збройних сил інших держав на територію України [5].

Отже, як і в багатьох країнах, у нас є свій законодавчий орган – Верховна Рада України. Цей орган характеризується своїми ознаками і функціями, але головна його роль полягає у розробці та прийнятті законів. Верховна Рада виступає від імені всього українського народу і забезпечує належні умови життя кожного громадянина. Український парламент – це загальнодержавний, колегіальний, виборний, представницький орган, який виступає самостійною гілкою державної влади і відіграє особливу роль в механізмі держави.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-ст.141.
2. Кравченко В. В. Конституційне право України: Навчальний посібник / Кравченко В. В. – Київ, Атіка, 2009. – 606 с.
3. Колісник В. П. Конституційне право України: Підручник / В. П. Колісник, Ю. Г. Барабаш. – Харків, «Право», 2008. – 416 с.
4. Погорілко В. Ф. Конституційне право України / В. Ф. Погорілко, Л. В. Федоренко - К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. - 544 с., 800 с.
5. Юринець Ю.Л. Конституційне право України Навчальний посібник // Ю.Л. Юринець. – Ужгород : ФОП Бреза, 2014. – 368 с.